

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom cesarja

Štev. 17.

„Primorski List“

Izida vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n. za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 10. junija 1896.

Vredništvo in vpravnštvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — glase in naznanila sprejema vpravnštvo po pogodbi.

Tudi narodom je dal Bog postavo.

Krivi preroki današnjih časov, katerim pravijo liberalci, učijo, da narod ali država nista podvržena Božjim ne cerkvenim postavam.

Tako so mislili Lahi, da za njih ne velja četrta zapoved Božja: „Spoštuj očeta“; zato so svojega duhovnega Očeta, papeža, kar oropali in zaprli. Sedma zapoved, rekli so, tudi ni za nas, če tako hoče „narodova“ volja; zato so se silo kralje in vladarje pregnali in si osvojili njih kraljstva.

Dosti je v naših časih držav in narodov, kateri so se spuntali celo proti prvi Božji zapovedi, ki veli imeti enega samega, pravega Boga. Zato se nahajajo danes države brez Boga, brez vere, in vse, kar take države vpeljejo in vstanovijo, kakor šola in poduk, mora biti medversko to je brezversko, brez Boga žalostno!

Drugim je narodnost malik mesto Boga. Kakor oni mislijo, je zadosti, da greh ponarodimo, in greh ni več greh!

Tudi tiste pregrešne pesmi, ki jim kmet pravi „klafarske“, postanejo naenkrat dobre, ako jih zapečatiš, s krepkim „evviva!“ ali „živio!“

Bili so časi, ko so nekateri ljudje naše okoličane grajali zaradi „bala“, češ, z njim se skruni nedeljo, a kakor hitro se je laški „bal“ spremenil v slovenski „narodni ples“, je bilo vse dobro, hvale vredno!

Brali ste zadnjič dopis z dežele; ker so se jim prepovedali javni plesi, so vstanovili slovensko društvo (čudno, da ga niso krstili se na katoliško ime ali celo na ime katerega svetnika) — in čemu? No, zato, da plešejo, kar bi drugače ne mogli.

Naša slovensčina nam mora pomagati celo h grehu. Poslovenimo greh, pa ga smemo delati. Tudi duhoven ne sme več potem pridigati proti njemu, ker razvpijejo ga za — narodnega izdajavca! Se celo nadškof sam izgubi vso oblast nad poslovenjenim grehom in krivoverstvom!

Tako delajo, in potem hočejo, da jim bo Bog blagoslovil jezik in narod!

Oni, ki tako učijo in delajo, niso narodnjaki, ampak nerodnjaki, niso naprednjaki, ampak nazadnjaki.

O kako prav, kako nместno tedaj nam je došel opomin našega višjega Pastirja Alojzija, ki nas o tem tako lepo podučuje: „Kristus Gospod mora gospodovati ne le posameznim ljudem, ampak tudi celim narodom: „Zahtevaj od mene, in dal ti bom narode v dedščino“. Zatorej narod ne najde miru, dokler ne pripozna Jezusa Kristusa za svojega kralja... Pravica namreč povzdigne ljudstvo; nesrečne pa dela naroden greh.“

In pa nič drugega, kakor Božjo pra-

vico, Kristusovo kraljestvo iščejo tudi škofje, ako se vtikajo v politiko, v narodne, javne zadeve. Zatorej pa poslušajmo jih z vernim, hvaležnim srcem a obrnimo se odločno od naših liberalcev, ki narod hujskajo proti škofom, da bi ga tako odtrgali od cerkve in pahnili v revolucijo ter ga časno in večno storili nesrečnega. Proč od njih!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Presvitli cesar je potrdil izvolitev g. Ivana Hribarja županom ljubljanskim.

Delegacije zborujejo v Budimpešti. Goriško zastopa naš poslanec dr. Gregorčič, Istro Rizzi. Niževavstrijsko zastopajo letos prvič antisemitje. Vojno ministerstvo zahteva celih 24 milijonov več.

Pri nadomestnih volitvah v Istri so jednoglasno zopet izvoljeni za okraj volovski Jenko in Mandič, za okraj čreski Kozulič. To je najboljši odgovor italijanskega nasilstva.

V dunajski mestni svet so izvoljeni sami antisemitje, ker liberalci niso vsprejeli ponujenih mandatov.

Četrta splošna avstrijski katoliški shod se bo vršil letos v pričetku meseca septembra v Solnogradu. Tako je prav! Čemu obzire na vse strani!

Državni zbor sedaj v podnevnih in večernih sejah v naglici rešuje razne vladne predloge. Rešili so patentni zakon, zakon o posojilu Kranjski in razne druge predloge. Zboljšanje uradniških plač se je odložilo na jesen. Vidi se, da vladi ni resno do tega. S to predlogo je hotela uradnike mamiti v korist liberalcem pri zadnjih dunajskih volitvah. Domovinski zakon še ni prišel na vrsto.

Ogri na vse mogoče načine vabijo ljudi na svojo razstavo. Vkljub temu je število obiskovalcev zelo majhno. Vse se boji ogerskih židov.

Cesar je vsprejel v avdijenciji isterskega glavarja Campitellija in njega namestnika dr. Stangerja. S poslednjim se je cesar dalje časa razgovarjal o isterskih razmerah. Da bi le pomagalo.

Vnanje države.

Kronanje ruskega carja se je vršilo z velikim običajnim sijajem. Toda splošnemu veselju se je pridružil jok in stok, kakor poročamo na drugem mestu.

Balkanske države so hotele skleniti balkansko zvezo. A temu vgovarjati Rumunija in Grška.

V Abesiniji pokopavajo mrlične, padle v bitki pri Adui. — Sv. Oče je poslal apost. vikarija Makarija v Abesinijo, da pri Meneliku izposluje izročitev italijanskih vojaških vjetnikov. Radi tega domoljubne-

ga koraka je nastal strašan krik po italijanskih brezverskih časopisih.

V Bukareštu je odstavila pravoslavna sinoda metropolita, češ, da je svojo čast zlorabljal v svoj dobiček. Vrniti se mora v samostan.

Položaj na Kreti je nevaren. Turški vojaki more kristijane in požigajo vasi in posamezna poslopja. Kristijani zahtevajo združenje z Grško.

Francija si hoče popolnoma prisvojiti otok Madagaskar v Afriki, za katerega vpokojenje je prelila veliko krvi.

Razmere med Španjsko in severoameriškimi državami postajajo radi Kube vedno bolj napete. Da bi le struna ne počila!

Republiki Haiti in San Domingo ste naprosili Leona XIII. za posredovalca v nekem prepornem vprašanju glede državnih meja. Sv. Oče so reč za obe stranki vgodno rešili.

Nemčijo je zadela huda nesreča. Bismarku je poginil pes, kakor poročajo nemški (a ne črno obrobljeni) listi.

Dopisi.

Iz Istre. Italijani nimajo sreče v svojih vojskah. Njihova domača dežela sicer lepa, krasna, blažena — ali vsejedno jim ne daje prepotrebni stvari; radi tega si hočejo v ptuji zemlji vstanoviti kolonije, in med ptujci hočejo gospodariti. Šli so doli v črno Afriko med Abesince, misleč, da bodo v kratkem si podjarmili vso Abisinijo, ali ko so zagledali črne Afrikane, so se jih vstrašili in so pobegli.

Enako so Italijani, bolje rečeno Italijanaši, napovedali vojsko okrajnemu glavarstvu Voloska, češ, pri lanskim deželnozbornih volitvah se ni pravilno postopalo in oni niso hoteli gg. Mandiča in Jenko-ta pripoznati deželnima poslancema; zahtevali so, naj se še jedenkrat razpišejo volitve, in njihovi želji se je vstreglo; mislili so, da če še jedenkrat volijo, da bodo gotovo gni gospodarji med ptujci — v popolno njim ptuji zemlji. Hodili so njihovi vojskovodje sem in tje in se priporočali, ali ko je prišlo do glavne bitke, do volitev volilnih mož, se je zbralo toliko Abesincev, da se Italijani skoro niso upali prikazati; osobito velja to za lovransko županstvo. Italijani so bili pripravi za volitev, morda tudi v svoji domišljiji gotovi svoje zmage — mislili so, da jim pojde izpod rok lepo, kakor lansko leto; ali ko so videli kavalerijo in morske vojne ladje oborožene z volilci iz Berseča in iz Moščenic, so se prestrašili in poskrili in bitka je bila v kratkem času zvršena in čast lovranska, katera se je lansko leto nekako oskrnila, bila je rešena.

30. maja pa so se zbrali volilni možje v Voloskem, da pokažejo, sta li bila lansko leto gg. poslanca Mandić in Jenko pravilno izvoljena ali ne.

Prišli so vsi volilni možje, izostali so samo vsi fiducijarji iz Materije in Veprinca in eden se je izneveril iz lovranske občine. Vseh volilnih mož je v glavarstvu Voloska 80 — manjkalo jih je 16. Gosp. Mandić je dobil 64 glasov, gosp. Jenko, kateri je bil ob enem volilni mož, 63, dal je namreč svoj glas nekemu drugemu. — Tako se je sedaj na bolj sijajen način pokazalo, koga hoče imeti ljudstvo za svoje poslance v deželnem zboru.

Sv. Lucija na Mostu. Velociped pozna tu vsako dete. Tu se ceste križajo, tu švigajo mimo nas skoraj vsaki dan brzkolesni velocipedisti, tu imamo desno ali levo uho zmerom nastavljeno, da briž v stran odskočimo, ko nam hitri velocipedist pozvoni za hrbtom. Pa, če znamenja ne lažejo, rabili bodo kmalu tudi kmetje velociped. Vozili bodo ž njim gnoj na polje, in krompir s polja. Nikar se ne smejajte, ampak čitajte lepó dalje! Naš sosed, Ivan Muznik, kmet, ključavničar in palir, napravil si je čisto sam velociped s tremi navadnimi kolesi, kakor jih vidite pri vsakem lahkem vozu. Ž njim se vozi vsaki dan z doma na delo in z dela domu. Ko bi ne bil nekdo vže davno prej velocipeda iznašel, rekli bi, da ga je iznašel l. 1896. Ivan Muznik pri Sv. Luciji na Mostu. Za svojo osebo in rabo ga je iznašel. Lahko poreče kedo, da ni to prava iznajdba, da je le sostava; a nikedo ne more reči, da ni to pravi *napredek*, kajti teče prav hitro *naprej*. Menda smo dobili ta lesen veliciped namesto železnice, katero so nam obetali in merili, a ne dali. Bobnali smo toliko časa z železnico, da smo dobili Muznikov lesen veliciped. „Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus“. No pa, upamo, da prav Muznikov veliciped je nekaka prenotacija, predznamba, simbolj naše prihodnje železnice, nad katero nismo še nikakor obupali. Hvaljeni veliciped nima zvonca, in mu ga tudi ni treba, ker je sam na sebi toliko glasán, da ga vže iz neke daljave slišiš ter pred njim rešiš svojo kožo.

Ako tedaj zagledate, gospod vrednik, nekega lepega dně, v Gorici na Travniku, moža, na lesenem, z železom okovanem, trokolesnem velocipedu, kakor velikanskega pajka na treh nogah, veste zdaj vže naprej, kedo je tisti mož. — Velocipedisti so precej pajkom podobni — brez zamere.

Priletel sem na velocipedu — odletim na velocipedu:

Živela Sv. Lucija! Živio Primorski List! — Allegro!

„Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum“ . . .

Iz gor. (Dalje) Ravno zgodovina nam dokazuje, da ni nič popolnega na svetu in da se vdobijo človeške slabosti povsod in v vsakem času. Tukaj se tudi prepričamo, da je bil in da bo do konca sveta sam Izveličar s svojo sv. cerkvijo kljub človeškim slabostim celó v višjih in najvišjih krogih cerkvene oblasti. Cerkevna zgodovina posebej nam daje poročstvo, da cerkve sv. Petra t. j. katoliške niti peklenska vrata ne bodo premagala. Sam Odrašenik je spoznal pri sv. Petru pomanjkljivosti. Vendar je postal prvi vidni poglavar kristijanov in načelnik cerkvenih dostojanstvenikov ali škofov. Tedaj vže v začetku kristijanstva je bilo marsikaj želeti gledé na popolnost pri cerkveni oblasti. Svet je pač svet, ki premine, nauk božji pa resnica večna nimata konca. „Nebo in zemlja bosta prešla — pravi sam Sin Božji — moje besede pa ne bodo prešle“ — sv. Matevž v 24. pogl. 45. vrsti.

Vsi verni katoliški kristjani — in taki smo Slovenci v večini — spoznavajo v škofih namestnike apostolov, katerim je pod vodstvom sv. očeta papeža sv. Duh izročil svojo sv. cerkev. Oni dajejo kot cerkevna višja oblast ukaze in navodila giedé na čast božjo in vsestranski blagor Kristusove črede. Zato smatrajo taki

kristjani za prijetno dolžnost, skazovati duhovni gosposki pokorščino, katero zahteva vže Mali katekizem pri četrti božji zapovedi, katera „Podložnim zapoveda, gosposko duhovsko in deželsko spodobno v časti imeti, jo vbogati in za njo moliti“.

Goriška „Soča“ pa je oznanovala, da škofje niso postavljeni od sv. Duha, ampak izbrani od brezverskih ministrov kot vladno orodje. V predzadnji številki je pa dala vže boljši kup rekoč, da so škofje poglavarji le duhovnikov, ne pa tudi „lajikov“. Potem se predrzne še vprašati: „Kje in kedaj smo učili krivoverske nauke z namenom, da bi ljudstvo odvrnili od cerkve in škotov?“ Kakor vselej, spusti se „Soča“ najprej na osebo, katero globoko poniža, da zgubi pred občinstvom vso veljavo, kar dotična oseba izreče, spiše ali stori. Kakor se je l. 1887 o priliki okrožnice zoper „Slovenski Narod“ izmed slovenskih listov prva in najdrzovitejše vedla, tako dela zdaj po zadnji okrožnici. Zakaj? Takrat se ji je v srce smilil ljubi stric ljubljanski. „Slov. Nar.“, zdaj se pa boji sama za se, kajti prevzvišeni metropolit ilirski je oznanil: „Če bo pa označeni list („Soča“) nadaljeval kakor do zdaj — kar Bog odvrni in česar ne pričakujemo — in če se ne poboljša, tedaj naj vedó vsi verniki — tudi lajiki — Naše nadškofije, da je *vsem pod smrtnim grehom prepovedano, ta list kakorsibodi podpirati, brati ali obdržati*“.

Vže večkrat se je v tem boju „Soča“ sklicala na slavnega socijologa dr. Scheicherja, kateri dela za popolno prostost sv. cerkve. A ravno ta gospod ve, da mnogo zavira (posebno na Češkem) patronatsko pravo (jus patronatus) od sv. cerkve pripuščeno, vé, kako se mora izvrševati n. pr. da izgubi to pravico za tistikrat patron, če koga vedoma nevrédnega višji ali najvišji cerkveni oblasti v potrjenje predloži. Za naš verski in študijski zalog pa je dr. žava patron — dasi nepravilno (per nefas). Tedaj odločevalna oblast — in ne gola formaliteta, kakor uči „Soča“ — je sv. Stolica v Rimu za potrjenje škofov in njih opravkov. Da je to res, videli smo pred par leti pri prevzvišenem nadškofu Posiloviću v Zagrebu. —

Sam dr. Scheicher pozdravlja v „Correspondenz-Blattu“ od 5. aprila 1890 štev. 7. novega dunajskega, od vlade predlaganega in v Rimu potrjenega nadškofa. Njihovo eminenco Kardinala dr. Antona Gruschaja z besedami: „on vživa zaupanje pri cesarju in pri ljudstvu“ (er hat das Vertrauen der Krone und des Volkes). Tedaj ne gledé na patronatsko pravo je sv. cerkev lepo vrejena in trdna, če je ljudstvo s svojimi dušnimi pastirji tesno združeno, svojim škofom podložno in sv. očetu papežu pokorno. Potem ne more nihče zoper nas. To spričuje zgodovina 19 vekov.

Tudi znani, nelogični pisec člankov: „Cerkev — enakopravnost — morala“ in drugih v „Soči“, poslučuje se zgodovine, da bi dokazal, kako Bog kaznuje cerkev, papeže, škofe, in duhovnike z verniki vred, radi krivice proti razdeljujoči pravici, radi „zlorahe duhovnih sredstev v političnih rečeh“ in če se pusti voditi „od častilačnih mož“. V to mu služi zgodovina od začetka šestega (od kralja Klodvika) noter do začetka petnajstega stoletja (do 16. vesoljnega zbora v Kostnici). Kar je vporabil iz najnovejšega časa bodi si iz ogerskih ali tržaških dogodkov, opustimo. Kako je pravičen in nepristransk, pogledimo. O papežu Ivanu VIII. vé le, da je prepovedal sv. Metodo službo božjo obhajati v slovanskem jeziku, ni pa še nikoli slišal ali bral, kar je isti papež pisal Svatopolku, namreč: „... naj Metoda kot svojega pravega pastirja (nadškofa) s spodobno častjo, s spoštovanjem in z veselim srcem sprejmejo. Zaukažemo, da so mašniki, dijakoni in duhovniki vsake stopnje, naj si bodo Slovani ali kateregakoli naroda, vašemu nadškofu podložni in v vseh zadevah pokorni, tako da ne smejo celo nič početi brez njegovega dovoljenja. Če bi se pa predrznili nasprotovati in nepokorni biti, pohujšanje dajati

in razpor delati, in bi se po prvem in drugem opominjanju ne poboljšali, naročimo, da jih v našem imenu kot take, ki ljuliko sejejo, iz cerkve in iz vaših dežel izpodite. Mi zapovemo, da mora Vihing svojemu nadškofu (Metodu) v vseh rečeh po določbah svetih cerkvenih postav pokoren biti. Kar se slednjič tiče slovanskega pisma, katero je izmislil rajni modrijan Konstantin, ga po pravici pohvalimo in zapovedujemo, da se v tem jeziku poslavljajo nauki in dela našega Gospoda Kristusa. I. t. d.“ „Sicilij-ske večernice“ l. 1282 piše „Sočin“ „pisec“ papežu Martinu IV. na rovaš — in ne kakor poročajo celó krivoverski zgodovinarji, nekemu predrznemu Francozu med velikonočnimi večernicami. Bonifaciju VIII. očita, da je preklical vsa pisma in naredbe izdane od prednika Celestina V., kakor da bi ne bil mogel tega storiti. Krepostnega in trdnega Benedikta XI. lepo preide, da obdela po svoje naslednje stare in popustljive papeže posebno za časa 70-letne sužnosti, na katerih ne najde trohice dobre. Z Aleksandrom V. konča za enkrat, potem segne za 40 let nazaj, da obere Urbana V. in Gregorja XI, na to poskoči zopet za 30 let naprej v Pizo in za 5 let je že v Kostnici, od koder zleti nazaj k nadškofu Arnotu in kralju Klodviku v začetku 6. veka, kjer končno obtiči. Kaj ne, da zna g. pisec urno skakati, da pikne zdaj tu zdaj tam kakšno zrno? „Oj, kod bova vandra, vanderček moj?“ Sicer pravi sam „pisec“ v predzadnjem svojem glasilu, v „Soči“: „Tudi pri zgodovini se lahko človek moti in podtakne večkrat kako zvezo vzrokov, katere ni v resnici“. Vže sam tedaj spozna, da ni pravičen pri zgodovinskih dogodkih. — *Dalje.*

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Salezijanski sotrudniki so imeli v Ljubljani zborovanje. — V Kostanjevici je dobil pastir lovskega čuvaja Križmana mrtvega. Na sumu sta dva lovska tatova. Jeden se je vže vdal. — Huda nevihta je bila v Polhovem gradu. — V Idriji so zaradi ošpic zaprli šolo. — V Toplicah pri Zagorju se je zastrupila 22-letna delavka. — V Lazeh pri Cirknici je nekemu kmetu jeden dan poginilo 6 goved. — Občina Vipava se je razdelila v dve občini, Vipava in Vrhpolje. — V Čatežu na Dolenjskem je stekel pes ugriznil petletnega otroka. — Pri Trebnjem je vlak povozil konja. — Pri Sv. Križu na Dolenjskem je v mlaki utonil triletni otrok. — Pri Trbovljah našli so v Savi 60-letno utopljenko; iz Ljublanice pa so potegnili čevljarskega pomočnika Žargija, ki se je najbrže ponesrečil.

Na Štajerskem. Štajerski učitelji so imeli zborovanje v Gradcu radi zboljšanja plač. — Pri Rimskih toplicah povozil je vlak pomožnega čuvaja Matijo Ožeka. — V Poličanah strl je lukamatija sprevednika J. Leskovar-ja. — V Šoštanju so obhajali sv. misijon. Nad 3000 je bilo obhajancev. — Strela je vdarila v poslopje na Ostrožnem pri Celju, pri sv. Barbari pod Mariborom ubila je kravo. — Pravico javnosti je zadobilo žensko učiteljšee č. šolskih sester v Mariboru.

Na Koroškem. Zloglasni deželni šolski nadzornik, slovenozre dr. Gobanc je vložil prošnjo za vpokojenje. Srečno pot! — Pri koroški kmetijski družbi so zginili 24.000 gld. Hudobni jeziki pripovedujejo, da so jih 4 gospodje prav po bratsko razdelili med seboj. Na Zgornji Beli so odkrili spomenik deželnemu predsedniku, ki se je osebno udeležil slavnosti. — Na Sv. Višarje prihaja prav obilo romarjev. — Na Rudi so v farni cerkvi tatovi izpraznili nabiralnik. — Koroški rodoljubi postavijo spomenik umrlemu narodnjaku prof. Lendovsku.

NOVICE

Birma. Prevzvišeni so delili, delijo in bodo delili zakrament sv. birme v sledečih krajih: 7. junija v Komnu, 8. v Škrbini, 9. Kobiljeglavi, 10. v Štanjelu, 11. v Smarijah, in 14. v Rifenbergu.

Posvečevanje cerkve, birma. V Gorjanskem je posvetil prevzv. knezonadškof 6. t. m. cerkev in potem je delil zakrament sv. birme.

† **Kanonik Karol Klun** je v ponedeljek ob 1½ uri popolnoči v Budimpešti nagloma umrl. Bil je deželni in državni poslanec. Zavzemal je v konservativni stranki odlično mesto. Kot poslanec je bil zelo delaven. Njegove zasluge so velike. Došel je bil v Budimpešto v nedeljo, da bi se vdeležil letošnjega zasedanja delegacij. Star je bil 55 let. Truplo prepeljejo v Ljubljano. Naj v miru počiva!

Nemška cesarica - vdova Friderik je predvčeranjim prišla v Trst. Obiskala je tudi grad Miramar.

Grof Badeni, ministerski predsednik, misli, kakor piše tukajšnja *l' Eco*, v kratkem Gorico obiskati. Bode gost visokorodnega grofa Alfreda Coroninija.

Procesija sv. rešnega Telesa vršila se je letos običajno v lepem redu, ob vgodnem vremenu. Po procesiji rosil je dež.

Imenovanje. G. dr. Ant. Povšič, c. kr. avskultant v Gorici, je imenovan pristavom v Pazinu. Čestitamo!

Deželnim računarjem v Gorici je imenovan g. Evgen Kavčič, dosedaj blagajnični uradnik v Trstu.

Vmeščenje na faro. Jutre, četrtek, bode v Šmarjah sv. birma in ob enem slovesna inštalacija novega župnika veleč. g. K. Čigona. Na mnoga leta!

Vže spet Jud v cerkvi! „Corriere“ se tudi letos zaganja ob slovensko pridigo, ki jo je po stari navadi imel v Ločniku vpraznik sv. Rešnjega Telesa veleč. g. Golob. Bere levite vzornemu gosp. vikariju podgorskemu, ki je svoje vernike vabil v Ločnik k cerkveni slovesnosti. Slednjič mu svetuje, naj svoje ime Golob spremeni v „Galopp“ ter naj zdirja daleč od tod, do Ljubljane, a naj se ne verne nikedar več. Tako daleč vže sega židovska predrznost! Toda židje naj vedo, da naj se le oni napravijo na „galopp“, ker mi smo se tudi vže naveličali njih znane ošabnosti in nestrpnosti! Slovenci in kat. Italijani smo edini v tem, da Judje morajo v „get“; kajti drugače ne bo miru pri nas. Živio antisemitizem!

Nasadi ruskega čaja — na Primorskem. Lloydov parnik „Pandora“ je prinesel s seboj 10 rastlin ruskega čaja, koje je odposlal po nalogu c. kr. ministerstva za poljedelstvo avstro-ogerski konzulat v Batumu. Te rastline so namenjene gospodarski poskuševalnici v Gorici. Rastline so dospele v jako lapem stanju v Gorico.

Poskus samovmora. Neki A. C., trgovec, si je predvčeranjim v tukajšnji mestni kopeli pognal iz revolverja kroglo proti srcu. Nevarno ranjenega so prenesli k usmiljenim bratom. Dvomi se, ali okreva. Živel je v pomanjkanju denarja in pa — vere.

Narodna enakopravnost pri odvetniških zbornicah. Odvetniška zbornica v Spletu je bila sklenila, da je njen notranji poslovni jezik jedino hrvaščina. Dva italijanska odvetnika sta se pritožila pri pravosodnem ministerstvu, ki je odločilo, da je sklep nezakonit, ker so vsi deželni jeziki enakopravni. Ta odlok naj si zapomnijo naši slovenski odvetniki in se po njem ravnaajo.

V Ajdovščini so opustili delo delavci v predilnici. Za vodjo predilnice je prišel neki Nemec. Ta odriva domače delavce in za vse bolje plačana dela rabi Nemce, katere je nalašč naročil. Ubogi slovenski trpin!

Jetnike rešiti, glasi se šesto delo vsmiljenja v telesni prid svojega bližnjega. Da je to imenitna zapoved cerkvena, dokazujejo sv. oče papež v zadnjem času, ko so odposlali abesinskemu kralju lastnoročno pisano prošnjo, da bi izpustil vjete laške vojsčake.

Cesta iz Soče v Trento pričela se je delati pretekli petek. Čudno se zdi, da se smatra vže zdaj kot skladovna cesta, dasi ni bovski cestni okraj še nič skladal v ta namen, ampak le država in dežela in sicer

v gmotno podporo tamošnjega ubogega ljudstva.

Po naših hribih pregledujejo in merijo vojaki unovič — in sicer v vojaške namene. Celo fotografirajo vrh gor.

Vrh Triglava namerujejo nekateri za plezanje po gorah uneti čt. gg. duhovniki napraviti malo kapelico, v kateri bi se dalo maševati in opravljati pobožno opravilo.

V gosposki ulici v Gorici posluje od 1. junija poštni urad št. 3. v veliko zadovoljnost severnega dela mesta.

Dinamit v smodki. Neki Franc Šorč iz Dornberga je pušil smodko, podarjeno od žene v Aleksandriji. (Aleksandrija, Aleksandrija!) Na mah se mu je smodka razletela, posula bližnji zid in precej poškodovala kadilcu noge. Preiskava je dognala, da je bil v smodki dinamit.

Veš uro svoje smrti? Ivan Kocijančič, Goričan, se je vračal s kočijo iz Stanjela proti domu, je zadel z vozom ob cestni zid, in padel, ker se je močno stresel voz, na skalovje s tako silo, da je nesrečnež kmalu potem nepreviden umrl. Nagle smrti čuvaj nas Bog!

Kaj provzroči pretep? 2. t. m. so se zbesedili v župniji sv. Roka v Gorici kmetje Kocijančič, oče in sin in pa Kulot in nato se napadli se sekirami. Kulota so smrtno ranili na glavi in prsih, zato je obležal nezavesten. Odpeljali so ga nezvestnega v bolnišnico. Oče Kocijančič je bil ranjen na nosu in ustnicah. Kocijančiča sta se sama zglasila pri pravici. Strast rodi strast! V strasti ne ravnati, sicer . . .

Nemški cesar — za posvečevanje nedelj. Berolinsko hitroplovno društvo je povabilo cesarja na regato, ki bi se imela vršiti v nedeljo dopoldne in za katero je vže dal častno darilo. Cesar je društvu odgovoril, da na slavnost, ki se vrši mej nedeljsko službo, ne pride. Ko se je vsled tega slavnost preložila na popoldne — cesarja tudi ni bilo.

Strahovit vihar je razsajal na otoku Javi dne 25. pr. m. Pet mest je strahovito razdejal in mnogo mostov podrl; 40 oseb je bilo ubitih, več sto pa ranjenih. — Vže dlje časa prihajajo iz severne Amerike poročila o groznih nesrečah, provzročeni po viharjih. Kakor poročajo, je tak strahovit vihar razsajal tudi v St. Louisu. Poškodoval je skoro polovico mesta in porušil mnogo hotelov, javnih in zasebnih poslopij ter tovarn. Nekateri parniki so bili tako poškodovani, da so se potopili. Nad 1000 oseb je bilo ubitih, na tisoče ranjenih. Škoda znaša več milijonov.

Norec v cerkvi. V Št. Egidiju na Štajerskem je pri večernicah obnorel kmet Savmič, skočil na duhovna P. Roman a ter ga vrgel na tla in ga mučil, dokler ga niso močje iztrgali iz norčevih krepkih pestij. Nato je norec zbežal na prižnico in ko je videl, da gredo ljudje za njim, je skočil s prižnice na kameniti tlah ter z zlomljenim tilnikom obležal mrtev na tleh. Nesrečnež je pred 14 dnevi prišel iz norišnice.

RAZNOTEROSTI.

Slavno vredništvo!

Blagovolite vsprejeti v svoj velece-njeni list sledečo izjavo:

Ker hoče „Soča“ vpliv okrožnice knezonadškofove do svoje duhovščine vničiti podtikaje, da je okrožnica izdana v namen, da se pri prihodnjih volitvah v državni zbor odstrani veleč. g. dr. Gregorčiča, izjavlja kanalska duhovščina, da je ona proti „Sočini“ pisavi, strinja se pa z delovanjem Gregorčičevim v dežel-nem in državnem zboru. —

V Kanalu dne 4. junija 1896.

Slede podpisi.

Sloga. „Soči“ pa onim, ki stojé za njo in z njo, izjavljamo še enkrat odločno, da sloga je mogoča le, ako se izpolnijo nasled-

nji pogoji: 1. Naj „Soča“ sprejme Nadškofov pastirski list brezpogojno, brez vsakih pridržkov; 2. naj sprejme katoliški program, čist in cel; in da se ne bomo brezvspešno pričekali o tem, kaj je katoliško, kaj ne, naj podpiše in prizna program oziroma resolucije I. slov. katoliškega shoda; 3. naj „Soča“ prekličé vse, s čemer je žalila prevzvišeno osebo ljubljanskega škofa; 4. naj „Soča“ izjavi, da se je ločila kakor od liberalne stranke, katere glavno glasilo je „Slovenski Narod“, tako tudi od radikalne, katere glavno glasilo je „Slovanski Svet“!

Zadosti smo se dozdaj slepili s polovičarskimi frazami; skrajen čas je, da odslej govorimo jasno, določno, odločno, tako da se med seboj dobro spoznamo, ker drugače bi bila vsaka sprava piškava.

Ni res, da je dr. Mahnič na višjem mestu imenoval dr. Gregorčiča kot pisatelja člankov v „Slovenskem Narodu“. Temu vporokamo slovesno pred vsem svetom.

Ni res, da bi od leta 1889. sém dr. Mahnič hrepenel po političnem vodstvu na Gorškem ali pa celo po državnem poslanstvu. Dr. Mahnič se o tem nikedar niti sanjalo ni. Pozivljemo ob enem vse, naj bojo prijatelji ali nasprotniki dr. Mahniča, naj brez vsakega ozira pred vsem svetom objavijo, ako vedo, da bi bil dr. Mahnič bodisi s pismom, bodisi z besedo, direktno ali indirektno, javno ali tajno, le izrazil željo po katerikoli kandidaturi ali političnem vodstvu. Dr. Gregorčič se gotovo še spominja, kako je pred 10 ali 12 leti ponujal dr. Mahniču neko kandidaturo za deželni zbor, a dr. Mahnič jo je odklonil, češ, on se ne misli posvetiti političnemu delovanju. — Prosimo „Sočo“, naj vzame to našo izjavo na znanje.

Res?! Vprašamo „Sočo“ in gospode njene stranke, so li res prepričani, da dr. Mahniču ni šlo nikedar za katoliška načela, da ta načela so mu „švindel“, da ves njegov boj od l. 1889 je bil naperjen edino le proti osebam? Vprašamo, ali res ne vlada v njegovi „umazani duši“ nič drugega kot „črna zavist in prav demonsko sovraštvo“?!

Prav tedaj! Ako je res, kar pišete, da ni načelnih nasprotij mej Vami pa mej Prevzvišenim nadškofom, tedaj prav: *oklonite se, sprejmite brez pridržkov, brezpogojno pastirski list*, ki je podpisan ne od „lovskih psov“ niti od zloglasne „klike“, ampak od samega Vašega višjega pastirja Alojzija. Saj poznate četrto zapoved Božjo? Prav. Kaj pač porečete o sinu, ki ga je oče zasluženo, a blagohotno opominal, toda sin boljsega ne zna nego zavračati očeta: „Oče, motiš se, saj sem ti bil vedno pokoren, in tudi zdaj je tvoja misel moja misel, in tvoja volja moja volja, akoravno zavračam tvoj opomin in hočem tudi odslej naprej prav tako ravnati kakor dozdaj! Stari, čemu se zaganjaš v mene? Zaganjaj se marveč v one podle, „umazane“, „demonske“ ljudi, v one „lovske pse“, ki so te nahujskali nad-me! Ubogi bebec, ne vidiš li, koliko krivico mi delaš? Sicer, ako nočeš popraviti, kar si pregrešil nad menoj, ako se ne spametiš . . . glej pest! . . . jaz bom hodil svojo pot . . . ne vem, kako daleč pride še stvar . . . a za nasledke, gotovo nevšečne, boš odgovoren edino le ti!“ Kaj ne, tak bi bil spokoren sin, spokorna hči svojega duhovnega očeta — „Soča“?!

Dr. Gregorčič se še spominja, kako mu je pred leti dr. Mahnič slovesno zagotavljal, da noče z njim tekrovati na političnem polji, naj li on, namreč dr. Gregorčič, prevzame in obdrži politično vodstvo na Gorškem, da ga on sam (dr. Mahnič) hoče celo podpirati, bodi to ljubo ali neljubo dr. Tonkiju in drugim; mi dva, ako se združiva, se nimava bati nikogar, naj preneha stara in „Nova Soča“, izdajala bodeva drug, nov list na svojo roko . . . Toda — ta pogoj je dr. Mahnič stavil dr. Gregorčiču: **naj se loči od (tedanje) „Nove Soče“ pa njenega vrednika A. Gabrščka.** — Glejte, to je osebno sovraštvo dr. Mahniča proti dr. Gregorčiču. Mi smo kedaj *sovražili* osebo Gregorčičevo?!

Pogodbo s čt. šolskimi brati je odbor „Alozijevišča“ podpisal dne 28. maja

t. l. S tem je pogodba obveljala in naša skrb mora biti, da jim pripravimo potrebne prostore in učna pomagala. To dela ravno zdaj odboru veliko skrbi. Kapele ni, altarja ni, mašne oprave ni, knjižnice ni, harmonija ni, pohištva ni, podobe sv. Alojzija ni, drugih podob ni. Ni, ni . . .

Za „Alojzijeve“ so darovali: Preč. g. Iv. Iv. Filipič, dekan v Ločniku 2 gld.; preč. g. Andrej Brezavšek, župnik v Rifenbergu 20 gld.; preč. g. prof. Tomaž Čerin 23 gld.; bl. g. dr. Nikolaj Tonkli, odvetnik 35 gld.; bl. g. Iv. Grudan iz Plužen pri Otaležu 2 gld. 20 kr. — Bog povrni stotero!

Preč. gg. dekane slovenske opozarjamo na prošnjo odbora Slov. Alojzijeve, katero smo objavili v zadnji številki. Prosim!

Goriška ljudska posojilnica, registrovana zadruga z omejenim poroštvom, obelodanila je račun za leto 1895. (XII. upravno leto) Iz denarničnega računa razvidno je, da je bilo leta 1895. 134.902 gl. 03 nč. dohodkov in 120.959 gl. 20 nč. izdatkov, torej vsega denarnega prometa v gotovini 255.861 gld. 23 nč. (za 105.679 gl. 06 nč. več nego leta 1894) Račun prometa kaže 3426 gld. 64 nč. čistega dobička gotovine je ostalo koncem l. 1796. 13.942 gld. 83 nč.

Res je, da smo „Soči“ očitati krivoverške, a ne krivoverške, kakor nam je v zadnji številki ušla beseda. O teh krivoverških naukih tedaj kaj več — pred sodiščem. kamor nas tira „Soča“.

„Soča“ se zdaj ne ve, da so naši temeljni zakoni liberalni. No pa, to se povsem vjema s čudnimi nazori njenega „katoličanstva“!

Zadnja „Soča“ piše: Kako tolmači Njegova Vzvišenost nadškof goriški svojo besedo v političkih in narodnih vprašanjih. to je povedal . . . ; njegovo tolmačenje se povsem zлага z našimi nazori, zato ga podpišemo z vsemi štirimi. Sploh ga rada podpiše vsa narodna stranka“. Vprašamo zdaj: Komu hočemo verovati, ali prevzvišenemu svojemu višjemu pastirju, kateri je za nas izbran in kateri bo dal Bogu natančen račun od nas svojih ovčic, ali naj gremo na besede premetenega vrednika, kateri skrbi edino le za svoj žep, ko napravlja tako zmešnjava?

„Celo vrsto odgovorov“, pravi „Soča“ od 5. t. m., dala je na naša vprašanja. Prosimo lepo, ali so to odgovori, kakoršne zahtevajo naša vprašanja? Oj, zvita zvijača!

„Soča“ od zadnjega petka nagromadi v uvodnem članku na kratkem vse „svoje vspehe“. Pa ne šteje od 25 let sem — ampak le od takrat, ko se je prelevila. Sodí — pameten človek — vrednost takega lista. Škoda denarja!

Predzadnja „Soča“ je prinesla dopis: „Iz hribov“, v katerem je rekla: „Nesposobni mogotci, breznačajneži, falirane količine bodo zdaj želi“. Potem pravi: „Raddovedni smo, kakšna bo bilanca za nekoliko let“.

Sklepa pa tako: „Mi pa stopajmo pogumno naprej in s podvojenimi močmi nadaljujmo svoje delo. Za vspehe naše stranke smo brez skrbi“. To je kolobocija!

„Soča“ še štuli, da „je zagovarjala prostost naše dušične in politične reče“ — Komaj je preteklo leto, ko je ista „Soča“ odobrvala potrebno prepoved nekaterih preč. škofov v volitvenih časih, obžalovala pa, da se ni kaj takega storilo na bližnjem Kranjskem. Oj, ljubeznjiva in skrbna tetka!

„Ni načelnih nasprotij“ — z Njega Vzvišenostjo — pravi zadnja „Soča“. Jo vprašamo, kako je pa s zadnjo okrožnico? Oh, jerum, jerum! —

Kriva nauke vdobila je „Soča“ v „Rimskem Katoliku“ in v „Primorskem Listu“. Tedaj na „indeks“, če tudi le narodni, ž njima! „Soča“ pa je pristna in nepokvarjena resnica!!

Zadnji „Domoljub“ v Ljubljani prinaša prav lep uvodni članek v katerem pravi med drugim:

„Poprej so le napadali bolj papeža in skušali narode od njega odtrgati. A ni šlo.

Zato pa sedanjí čas naperja vse moči, da bi ljudstvo odvrnil od škofov, pravih pastirjev. Zato se je bati najhujšega, ker kdor ni s škofom, ni cerkvijo, ni z vero, ni z Bogom“.

Neosnovano sumičenje. „Soča“ piše v zadnji številki: „Tominsko zaupnico je naročil mons. Gabrijelčič“. Pooblaščení smo, tej trditvi odločno vporekati.

Strašiti je začelo. Kje? V „Soči“. Tam vže nekaj časa sem straši neka znana gospodstvaželjna, hinavska i. t. d. „klika“. Sočini čitatelji morajo kaj trdno verovati v strahove, ko jih njen vrednik vedno plaši s znanim strašilom. Toda strahu razkriti noče, ker ve, da je v sredi votel, okolu pa ga nič ni.

Zakaj ves prepir? vpraša „Soča“ v poslednjem listu; potem pa izpove, da prepír je nji na korist. — Zato torej „Soča“ ne neha hujskati in napadati ter prepír gojiti, ker to vgaia njenemu koristolovju. — Kedor prav pozna goriške razmere, gotovo z nami izdihuje: Ubogi narod, ker zato moraš v prepíru živeti ter svoje poštene ljudi zaničevati in vničevati, da vgaiaš „Sočinim“ patronom, njihovemu koristolovju in pohlepnosti!

K poglavju: „Čemu orožje v vsaki pesti?“ daje prof. dr. Ludv. Büchner v svoji knjigi „Darwinismus u. Sozialismus“ prečudno pojasnilo; mej poglavitnimi točkami socialno-demokratskega programa omenja namreč kot tretjo: oboroženje ljudstva namesto stoječih vojsk. — Kaj pravi k temu „Slov. Narod“?

Neprestani napadi. „Corriere“ životari kmalu le ob napadih na duhovščino. Skoraj ne izide številka, da bi ne pral kacega duhovnika — najraje ševeda slovenskega, ker kar je slovenskega. mu iz politike dela neznosno zgago — a tudi laškega, ako ne trobi v židovski rog.

Glavni jeziki sveta. Kitajski jezik govori nad 400 milijonov ljudi, indijski nad 100 milijonov, angleški skoro 100 milijonov, ruski 80 milijonov, nemški 60 milijonov, španski 48 milijonov, francoski 46 milijonov, japonski 40 milijonov, italijanski 36 milijonov in turški 25 milijonov.

Prašč kot agitacijsko sredstvo. Večkrat smo vže poročali, kakih sredstev se poslužujejo Mažari, da dobe večino vladni kandidati in menili smo, da Mažari znajo najbolje voliti. Toda Španjoli so vendarle še bolj navihani. Časniki poročajo iz zadnjega volitvenega boja nastopno: Dva dni pred volitvijo obiskali so župan, sodnik in policaj v Muchamielu vsacega kmeta, zahtevali od njega, naj jih pelje v svinjak. Kjerkoli so dobili kacega pujska, odvedli so ga po sili na magistrat. Ako jih je kmet

vprašal, zakaj, odgovoril mu je oče župan: „Ako bodeš volil vladnega kandidata, dobiš po volitvi prašiča nazaj, ako ne, zaukazal ga bom kot trihinastega zaklati in sežgati.“

Premeten Ribničan je prišel k zdravniku iskat dobrega sveta v bolezní. Ko ga zdravnik natanko preišče, mu pomoli malo stekleničico pod nos, rekoč: „Očka, poduhajte.“ Ribničan duha. „Dobro“, pravi zdravnik, „sedaj ste ozdravljeni“. „Koliko sem dolžan?“ „Deset goldinarjev!“ Ribničan mirno poišče desetak ter ga pomoli zdravniku pod nos: „Duhaite — Nu sedaj ste pa vi plačani!“ ter odide z desetakom iz sobe.

Kraljica — nuna. Vojvodinja Adelajda de Braganza, vdova umrlega portugalskega kralja Dom Miguela, rodod knežinja Löwenstein, je stobila pred kratkim v benediktinski samostan Solesmes na Francoskem kot nuna. V onem samostanu živiti že kot nuni dve njeni bližnji sorodnici, knežinji Marijana in Neža Löwenstein; tretja njih sestra pa je nuna frančiškanka. Kraljica Adelajda je mati nadvojvodinje avstrijske Marije Terezije, vdove ravnokar umrlega nadvojvode Karola Ludvika.

V petdesetih minutah okolu zemlje. Na električni razstavi v New-Yorku so preteklo soboto odposlali naslednji telegram okolu zemlje: „Bog je vstvaril zaklade narave in vednost rabi električno silo v slavo narodov in pomirjenje sveta“. Na jedni strani brzobjavne mize je sedel razstavni predsednik Gandler, na drugi slaynoznaní Edison. Prvi je telegram oddal okolu sveta — drugi ga je imel vsprejeti. Ob 8. uri 34 m. oddal se je telegram čez Čikago, San Francisco, Vancouver, Montreal v London, kamor je došel v 4 min. Od tam je šel čez Lissabon, Gibraltar, Malto, Suez, Madras, Tokio nazaj v razstavno palačo, kjer ga je Edison dobil v 50 min. — Tako hitro še ni noben telegram prišel okolu sveta. Stroški so znašali 152 dolarjev.

Pomagajte! Neki slovenski delavec z družino, ki je radi bolezní postal nezmožen za delo in je tako brez vsakega zaslužka, prosi milosrdne osebe za podporo, da bo mogel sebi in družini preskrbeti vsaj neobhodno potrebni rečij. Kedor bi kaj dal, naj pošlje svoj dar nam, in mi odrajtamo vse dotičnemu revežu.

Listnica vredništva. G. L. Nobeden kape-lanov ni agitoval. Tega, kolikr smo poizvedeli, ne more nihče trditi, tudi ne g. župnik svetokriški! — Na vse napade ne bomo odgovarjali, ker nam ni do osebnosti. Ako nasprotnikom vgaia, slobodno jim.

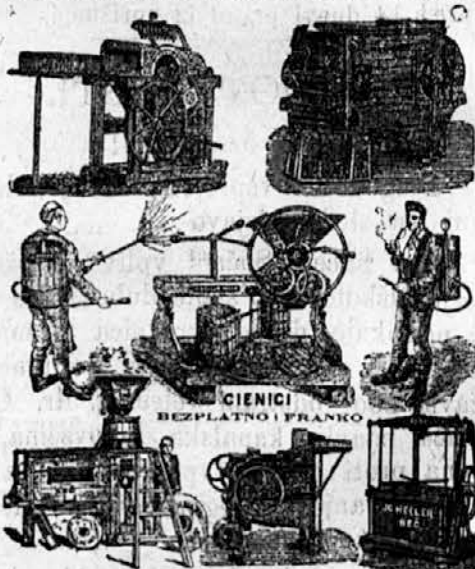
Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarjanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 20. junija.

Vse stroje za kmetijstvo!

6—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEC

II. PRATERSTRASSE NR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trierje, žitočistilnice, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←